

slechts weten aan te zuiveren door een beroep te doen op het bedrijfsleven; de eigenaren van de Twentse textielbedrijven zouden zich daarbij naar verhouding het vrijgevigst betonen. Geen wonder! De export naar Indië was voor hen steeds van belang geweest en in een aan het bedrijfsleven gerichte brief waarin Stikker er op had gewezen dat financiële bijdragen aan de Partij voor de Vrijheid onder de post Reclame konden worden geboekt, had hij geschreven: 'Vergeet u vooral niet het grote belang dat de Nederlandse industrie heeft bij het behoud van Indië.'¹

*

Eerder schreven wij dat het herstel van de politieke partijen en het op de achtergrond raken van de Nederlandse Volksbeweging processen zijn geweest die gelijk-op liepen maar die wij terwille van de duidelijkheid apart wilden beschrijven. De lezer heeft nu kunnen constateren dat in het eerste jaar na de bevrijding weer negen partijen naar voren kwamen: de CPN, de SDAP, de CDU, de Vrijzinnig-Democratische Bond, de SGP, de RKSP (hervormd tot Katholieke Volkspartij), de CHU, de ARP en ten slotte de Liberale Staatspartij (in de vorm van de Partij van de Vrijheid). Negen voortzettingen dus van formaties welke Nederland sinds de negentiende eeuw of sinds de periode tussen de twee wereldoorlogen had gekend – een herhaling ook van het historische onderscheid ('de antithese') tussen partijen die op een confessionele en die welke op een niet-confessionele grondslag stonden.

Juist die tegenstelling was het die de Nederlandse Volksbeweging had willen doorbreken.

Doorbraak?

Nederland had tijdens de bezetting een brede beweging gekend waarin de tegenstelling tussen confessionelen en niet-confessionelen geen rol had gespeeld: de Nederlandse Unie. Zij was door haar oorsprong in conflict geraakt met het Politiek Convent, doordat het Driemanschap dat haar had opgericht: mr. L. Einthoven, mr. J. Linthorst Homan en prof. de

¹ Aangehaald in R. A. Koole: 'Partijfinanciën en bedrijfsleven', in het *Jaarboek 1984* (p. 114) van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen.